

ILLUSTRATION/REDIGERING: KIM ALM

Upphovsrätten

► Välkommen. I dag handlar Sydsvenskans kultur- och nöjessidor om en enda sak: upphovsrätten.

Om varför den är viktig, och om varför striden om den är vår tids stora kulturpolitiska fråga.

För det handlar inte längre om några enskilda tonåringars lust till gratis musik, eller några skumma piratkopierare av datorspel. Upphovsrätten är avgörande för en hel världs syn

på lärande, kunskap och intellektuellt arbete – och kampen för att försvara eller demontera den får stora konsekvenser för allt från företagsekonomi till personlig integritet.

Vi har bjudit in några av de bästa och mest intressanta skribenterna, porträtterat några av de mest spännande profilerna och samlat hårda fakta om allt från lagar till bloggar.

Skulle du sakna något? Bra. Låt oss veta det. För poängen med dagens satsning är inte att samla all 2009 års journalistik om upphovsrätten på en enda dag. Poängen är att

markera frågans tyngd – och sedan fortsätta att bevaka den, mer och bättre än någonsin tidigare.

Andreas Ekström
Alexander Kuprijanko

redaktörer för Sydsvenskans upphovsrättsspecial

PS. Fem av de sex följande sidorna har vi tidigare i veckan låtit sprida via The Pirate Bay – en kanal som vi är rätt säkra på att vara först med att utnyttja i svensk dagspress. Några reaktioner på innehållet finns därför redan. Ett urval är samlat på sidan B7, och ännu mer finns förstås på Sydsvenskan.se. Bidra gärna!

Vad man får göra – och inte får göra

■ **Lagligt.** Vissa saker är kristallklart lagliga, som att ladda ner, titta på eller lyssna på material som är lagligt upplagt. Det kan till exempel vara en artist som släpper en gratis singel på The Pirate Bay (som Timbuktu gjorde i höstas) eller en grupp som lägger ut några låtar för lyssning på Myspace. Men om gruppen bara har släppt låtarna för streaming? Då är det inte tillåtet att ladda ner dem.

■ **Också okej.** Det är också okej att via streamad teknik (det vill säga utan att ladda ner något) titta på en video eller lyssna på musik som är olagligt upplagd. Den som utan tillstånd har lagt upp materialet, som till exempel ett klipp från ett tv-program på Youtube, har begått brott – men den som tittar eller lyssnar riskerar inget straff.

■ **Tveksamt.** Mer tveksamt är att länka till upphovsrättskyddat material som är olagligt upplagt – det kan räknas som medverkan. Att länka så att det ser ut som att materialet befinner sig på ens egen sajt, trots att det egentligen ligger på en annan server (typ som man kan göra med Youtube-videoer) är en försvårande omständighet.

■ **Olagligt.** Definitivt olagligt: att ladda ner material (musik, film, spel, tv-serier etcetera) som är olagligt upplagt. Det är det här som kallas illegal nedladdning och som mycket av debatten handlar om.

■ **Väldigt olagligt.** Värre än att ladda ner? Att tillgängliggöra material som man inte har rätten till, också kallat illegal uppladdning. Lagen ser betydligt strängare på uppladdning än nedladdning eftersom man bidrar till att andra får tillgång till materialet. De få fildelare som har dömts i domstol i Sverige har straffats för uppladdning. Att tänka på här är att den som använder protokollet bittorrent tillgängliggör (laddar upp) samtidigt som den laddar ner. Ingen bittorrentanvändare har dock ännu dömts i domstol.

Alexander Kuprijanko

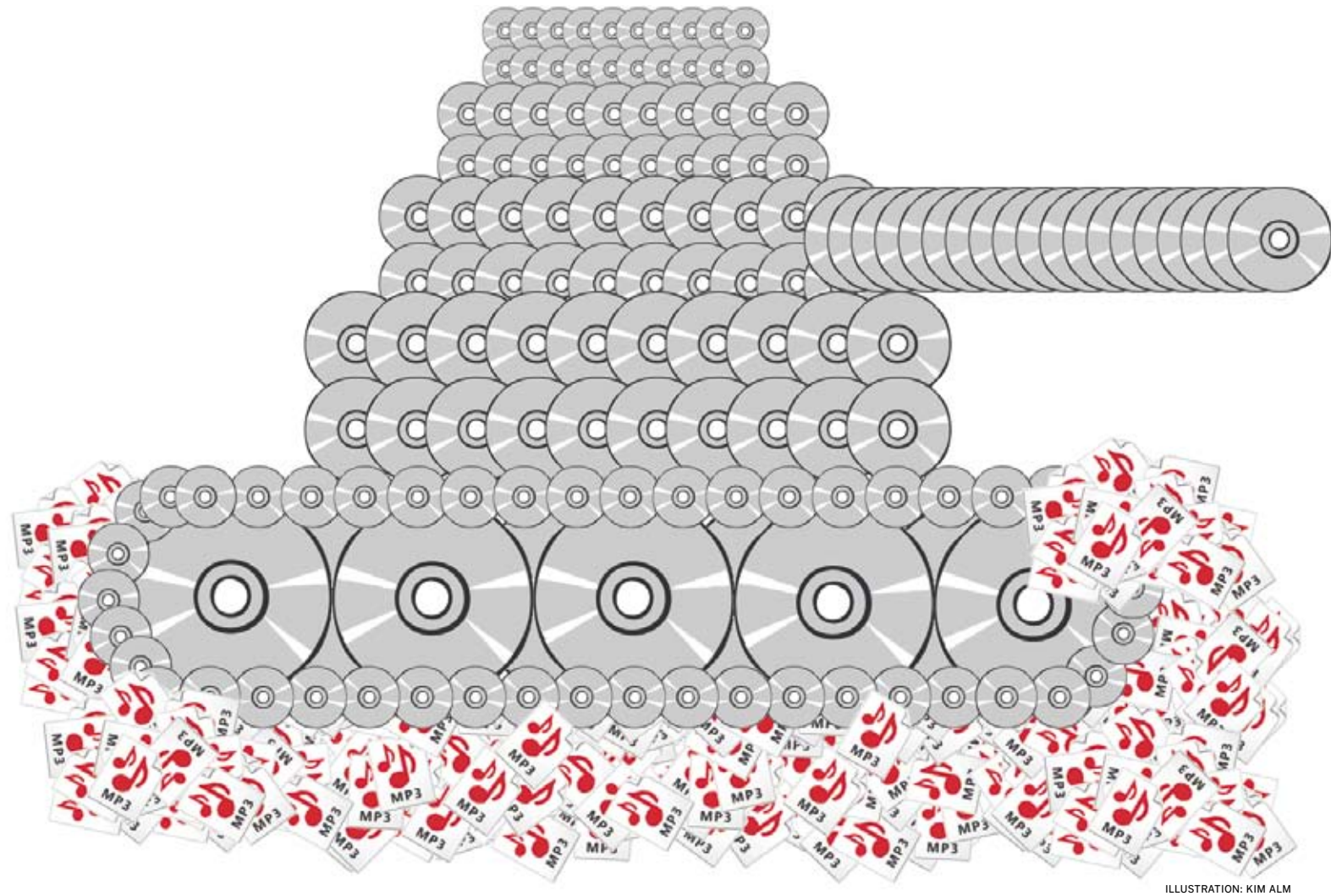

ILLUSTRATION: KIM ALM

Kriget mot kunderna

Anders Mildner har bevakat fildelning och upphovsrätt för Sydsvenskan sedan år 2000. Här ger han sin egen bild av vad som hänt – och varför frågan är viktigare än någonsin.

► – Jag önskar att jag hade ett svar till honom.

Skivbolagsmannen skrövade på sig och sa:

– Men det har jag inte.

På bordet framför honom låg ett brev från en kille som gillade Kent. Det innehöll en enkel fråga. Ingen på skivbolaget kunde komma på ett svar. Det nya seklet hade precis tagit sina första steg och någonstans på vägen hade nöjesbranschen blivit galen. Enkla frågor fick plötsligt oerhört komplicerade svar.

I brevet frågade killen med Kent-skivan hur bolaget tyckte att han skulle göra för att lyssna på den. Han hade nämligen upptäckt att skivans kopieringsskydd gjorde det omöjligt att föra över låtarna till en mp3-spelare. Eftersom han inte hade en cd-spelare kunde han nu inte höra musiken alls.

För skivbolaget var detta ett olösligt problem. Resonemanget gick så här: eftersom digitala filer kunde kopieras – och därmed spridas vind för våg – var kopieringsskydd nödvändiga. Det egentliga svaret blev därför: du måste fortsätta att lyssna i en cd-spelare. Men kunde verkligen producenterna få bestämma vilken *maskin*

konsumenterna skulle använda när de lyssnade?

När konsumenterna envisades med att välja filer framför cd-skivor, gjorde inte bolagen det naturliga (att snabbt som tusan börja sälja vad publiken efterfrågade) utan förklarade i stället krig mot sina kunder. De försökte på alla sätt *hindra* filer från att användas.

Där någonstans blev fildelningen en konsumentfråga. Tidiga tjänster som Napster och Mp3.com hade gjort nöjesbranschen livrädd. Den ekonomiska dippen fick bolagen att agera allt märkligare. 2005 avslöjades att Sony BMG smugit in ett spionprogram på sina cd-skivor, som inte bara kunde skada användarnas datorer – utan också sända information om datorn tillbaka till skivbolaget. När skandalen var ett faktum svarade bolaget med att skicka ut ett program som skulle ta bort spionprogrammet. Men det enda som hände var att man inte längre kunde upptäcka spionprogrammet. Föraktet för publiken nådde möjligen en topp med detta. Fildelningen kunde i det läget ha stan-

nat kvar i konsumentfrågefacket – om inte nöjesindustrin utnyttjat alla muskler för att påverka lagstiftarna i kriget mot kunderna.

Då hände två saker. Dels kom fildelningsfrågan att handla om övervakning och integritet, dels kunde piratjakten på ett för politikerna fiffigt vis kopplas samman med terroristhot och kamp mot organiserad brottslighet.

Dessa beståndsdelar har bildat grunden för den kraftsamling vi har sett de senaste åren, som bäst kan beskrivas som ett angrepp mot det fria internet och mot människors rätt att vara anonyma på nätet. Och då handlar det plötsligt om något mycket större – nämligen demokratins förutsättningar.

Skivbolagen struntar i vilket. I dagsläget är de mest inriktade på att få tillstånd att ta reda på vem som följer sig bakom vilka ip-adresser, för att därefter skicka ut pressningsbrev med hot om stämningar om inte skyhöga schablonsummor betalas ut inom mycket kort tid. Galenskapen har inte direkt avtagit med åren.

Under de nio år som jag har diskuterat ämnet har jag aldrig mött någon i den svenska skivbolagsbranschen som tagit frågan på intellektuellt allvar. Det är problematiskt, inte minst eftersom den piratfråga de så gärna vill diskutera på ett sått faktiskt redan är överspelad. – Vi måste kunna tjäna pengar

på våra verk! säger branschrepresentanterna.

Ja, men gå och gör det då. Af-färsmodellerna finns redan, vilket tjänster som Spotify och Last FM har visat. Men i stället för att omfamna dem och försöka sälja det som efterfrågas (gratis-tjänster), gör nöjesindustrin allt för att motarbeta utvecklingen och lobbyar för en integritetskränkande lagstiftning, som sista utväg i en värld där ingen vill köpa dess produkter i den form som de saluförs.

Den fria tillgången till information utmanar nu med stark kraft alla maktstrukturer. Vi brukar ju prata om den svenska folkskolans effekter på samhället. Vad kan man tänka sig händer i ett läge där all världens böcker, alla världens filmer, all världens musik, ja, all världens samlade digitala kunskap blir tillgänglig för alla människor på hela jorden?

Fildelningen är utan tvivel en av de viktigaste samhällspolitiska frågorna just nu, inte minst eftersom den rymmer så mycket, och för att utfallet pekar mot ett lika stort spektrum.

Vi skulle nämligen *alla* kunna vara vinnare i den här utvecklingen. Det kan bli så att vi alla förlorar.

Anders Mildner kultur@sydsvenskan.se

Försvarstalet

Om en person lägger ned tid, arbete och talang på att skapa någonting – ett rockalbum, en roman, en film – så har han eller hon en speciell rättighet till sin skapelse. Detta är en rimlig moralisk princip att utgå ifrån. Jag tror att de flesta faktiskt accepterar den.

Det är alltså i den meningen enkelt: upphovsrätten skyddar en moralisk rättighet.

Den här rättigheten kan ses som en sorts bestämmanderätt över det upphovsmannen har skapat. Från den kan vi härleda upphovsrättsens två delar – den ideella och den ekonomiska.

Den ideella innebär att ett verk inte får användas på ett sätt som dess upphovsman inte skulle acceptera. Det får inte publiceras i någon annans namn, eller förändras på ett sätt som upphovsmannen inte skulle stå för.

Den ekonomiska upphovsrätten reglerar rätten att ta betalt för det man skapat. Det sägs ofta att artister har rätt att tjäna pengar på sitt skapande. Ingen har en sådan generell rättighet. Däremot har alla rätt till möjligheten att erbjuda sina tjänster, i det här fallet sin egenkomponerade musik eller sina egenförfattade böcker, på den fria marknaden. Ekonomisk upphovsrätt handlar om att slå vakt om den här möjligheten.

Att respektera upphovsrätten är att betala begärt pris – eller avstå från det som erbjuds. De flesta av oss accepterar detta när det gäller andra varor och tjänster. Den som förkastar detta måste hävda att den som skapat någonting inte har större rätt till det skapade än någon annan.

Förutom att detta är en oattraktiv slutsats, så leder den dessutom till orimliga konsekvenser.

Utän det skyddet som upphovsrätten ger så hamnar upphovsmannen i en mycket svag position gentemot både skivbolag och kunder.

Rimligheten i rättighetsresonemanget visas av följande enkla exempel: 1973 släppte Mike Oldfield albumet "Tubular Bells". Om Oldfield inte hade skapat "Tubular Bells" så hade inte albumet existerat. Oldfield hade ingen plikt att skapa "Tubular Bells". Oldfield skulle inte kränka någon genom att inte skapa "Tubular Bells".

Hur kan han då kränka någon genom att först skapa "Tubular Bells" – och sedan välja att *inte* dela ut den gratis? Vems rättigheter skulle han kränka genom att ta betalt för sitt verk?

Det enda rimliga svaret är naturligtvis: ingens.

Eftersom det var helt upp till honom om "Tubular Bells" skulle finnas till, så är det upp till honom om han vill dela ut det gratis. I nästa steg av-gör musikkonsumenterna om det är värt priset.

Vissa menar att ny teknik har gjort upphovsrätten förlagd. Men upphovsrätten är snarare extra relevant just *eftersom* det har blivit så mycket enklare att bryta mot den. Självklart måste den som vill livnära sig på sitt skapande anpassa sig efter både ny teknik och vad konsumenterna vill ha. Att inte kunna sälja sin musik på grund av att ingen är intresserad eller att någon annan erbjuder något mer lockande är en sak. Sådan är den fria marknaden. Detta kan inte jämföras med att inte kunna sälja sin musik på grund av olovlig spridning bakom ryggen på dem som skapar.

Så var går gränserna? Det finns inget enkelt svar – men av detta följer knappast att allt är tillåtet. Det kan vara svårt att avgöra om någonting är en lögn eller inte. Av detta följer inte att principen det är fel att ljuga bör förkastas. Ett gränsdragningsproblem undergräver inte ensamt en moralisk princip.

Debatten har för lite handlat om upphovsrättsens moraliska grunder. Frågor som rör personlig integritet och internetns frihet måste hållas skilda från frågor om upphovsrättsens rättfärdigande. Det råder ingen konflikt mellan ett fritt internet och en robust upphovsrätt.

Fritz-Anton Fritzson är doktorand i praktisk filosofi på Lunds universitet och bloggar på fritzson.wordpress.com.

Attacktalet

Varje gång någon hänvisar till "upphovsrätten" i bestämd form singularis är det bara en ursäkt för att slippa prata om vad man vill på varje enskild punkt. Fildelning är bara en av dessa punkter. Att argumentera "för" eller "mot" hela det upphovsrättsliga komplexet är ganska irrelevant.

Om vi ändå vill förenkla maximalt, kokar soppan ner till två helt olika frågor. Dels en mediesocial fråga: Hur ska begrepp som "exemplar" och "offentligt framförande" översättas till bruket av nya medier? Dels hela den estetiska frågan om vad vi menar med skapande och hur vi värderar kultur.

Nu tar vi en i taget:

För sextio år sedan kallades det nya mediet för magnetofon, alltså bandspelar. Staten beslöt att legalisera "nedladdning" av musik från radio till band, trots att Stim (Svenska tonsättarens internationella musikbyrå) varnade för katastrofala konsekvenser. Vad hade hänt om vi hade fått ett bandspelarförbud år 1949? Vad händer om länkning till filer (The Pirate Bay) kriminaliseras år 2009? Vi kan bara gissa.

Mellan privat och offentligt finns inte en rät linje, utan en gråzon. Exakt hur många gäster får man bjuda hem till videokvällen innan man behöver ansöka om biograflicens? Hur nära vän måste man vara med någon för att få ge bort en hemma-bränd bland-cd? I längden kan sådana frågor inte bara hänvisas till det sunda förnuftets domäner, alltså till "predigital" erfarenhet. Detta utgör ett pedagogiskt dilemma för alla dem som vill inpräglade upphovsrättsmedvetande i en yngre generation.

Kopierandet har vandrat ut från tryckerierna och andra centrala kontrollpunkter, ut mot privatsfärens skuggsidor, och ända ner i våra fickor. Denna utveckling har det upphovsrättsliga komplexet historiskt bemött genom att kollektivisera sig, i organisationer som Stim. Varje ny kaka delas upp på samma gamla mottagare. Alltså tvingas vi via kassettagiften till att göra skivindustrins intresseorganisation Ifpi (International Federation of the Phonographic Industry) varje gång vi köper ett paket tomma cd – även om vi ska bränna semesterbilder på dem.

Godtyckets ljusa sida är en frånvaro av detaljkontroll, som skapar ett tillåtande klimat på musikområdet. En dj kan remixa musik utan tillstånd. Men liknande handlingsutrymme existerar inte på filmområdet. Samma lag ger olika resultat.

Konstnärliga verksamheter består i växelverkan mellan produkt och process. Ibland går den åt ena hållet, som när en diskjockey utgår från förinspelade skivor och skapar en liveperformance. Ibland i motsatt riktning, som när en radiojournalist utgår från människors agerande och gör ett reportage.

Upphovsrätten är fundamentalt enögd, eftersom den bara värnar sådant som kan kopieras. Konsten som process, i nuet, behöver heller inte dess skydd, eftersom det inte kan kopieras. Kulturens livespekter blir systematiskt nedvärderade.

Vi drunknar i digitala filer. Bristvaran är tid, inte "verk" eller "innehåll". Därför är det nog dags att åter uppvärdera det flyktigt mellanmänniskliga och det hopplöst analoga. Just detta har skett på musikområdet, där levande musik åter blivit ekonomiskt central.

Självklart är inte "ut och spela" en universallösning. Inte för den låtskrivare som skriver låtar på sin kammare, utan att själv spela dem – ett ofta anförd exempel. Men har konstnärliga yrkesutövare en generell rätt att vara folkskygga?

Nuförtiden skulle ingen resonera så inom bildkonstens eller journalistikens fält, där den hårda konkurrensen tvingar alla till maximal synlighet. Författare tänjer i allt högre grad på undervisning och föreläsningar. Samtidigt vill vi nog göra det möjligt för vissa att koncentrera sig på att producera böcker. Men att se det som en fråga om upphovsrätt vore oerhört naivt, när kanske det mesta av detta skrivande redan finansieras av stipendier och bidrag.

Kulturens verklighet har aldrig varit enhetlig och välordnad. Jag tror på en framtid präglad av ännu mer mångfald, och säger därför samtidigt att jag inte tror på upphovsrätten som princip.

Det ser jag som något annat än att vara "mot" den. Ja, någon form av upphovsrättslag kommer att finnas kvar under överskådlig tid. Men varje enskild punkt av den måste vara öppen för diskussion.

Rasmus Fleischer är doktorand i samtidshistoria på Södertörns högskola och bloggar på copyriot.se.

En kollaps i Nordnorge, ett kaotiskt förhållande och alltför mycket arbete. De ingredienserna gjorde Peter Sunde till både Malmöbo och världens mest kände fildelare. Snart står han i rättegångssalen.

”Jag känner inte att jag gör något fel”

► Studio Uno i Radiohuset på Baltzarsgatan i Malmö. På andra sidan länken hörs BBC-journalistens röst. Han kan inte riktigt förstå varför man inte får någon varning när man går in på fildelarsidan The Pirate Bay.

– It has the appearance of being a legitimate website.

– It is a legitimate website! stönar Peter Sunde.

Sunde frustar när han några minuter senare går ut från studion.

– Vad aggressiv han var, säger han.

– Det är ett väldigt annorlunda klimat i England. De blir så chockerade när man säger att man är för fildelning att de glömer att fråga varför.

Ett par gånger i månaden går han den korta promenaden från kontorsrummet på Södra Förstadsgatan till Radiohuset. Det är när den som vill intervju honom har bra med pengar och råd att hyra studion av Sveriges Radio.

Intervjuer blir det många av för Sunde. Som talesman för The Pirate Bay, fildelarsajten som räcker fingret

åt allt och alla och till skillnad från andra sajter även argumenterar offentligt, är han alltid eftersökt av journalister.

Men The Pirate Bay är egentligen inget mer än ett hobbyprojekt, enligt Sunde. Sitt ”riktiga” jobb bedriver han på kontoret, där han delar rum med bland andra två skivbolagschefer: **Martin Thörnkvist**

på Songs I Wish I Had Written och **Kalle Magnusson** på Hybris. Till skillnad från större skivbolag har de, som medlemmar i The Swedish Model, ett avslappnat förhållande till fildelning.

Här på kontoret arbetar Peter Sunde med att utveckla sin mikrobetalningstjänst Flattr, som ska göra det enkelt för folk att ekonomiskt stödja de sajter och bloggar som de uppskattar. På The Pirate Bay tjänar han inte några pengar, hävdar han.

Istället lever han på föreläsningar och på besparingar som han tjänade ihop under IT-bubblan kring millennieskiftet.

Och om vi vill veta hur Peter Sunde blev

fildelarnas ansikte utåt får vi gå tillbaka till den här tiden. Eller egentligen ännu längre tillbaka – till hans kringflackande barndom.

13 september 1978 föds Peter Sunde Kolmisoppi i Uddevalla. Pappa är resemontör från Finland, mamma personalkonsulent från Norge, två och ett halvt år äldre storebrodern Mats ska med tiden bli en uppmärksammas författare. Än idag är Peter Sunde inte svensk medborgare – däremot både norsk och finsk.

– Vi flyttade runt mycket och jag och brorsan hängde med på alla flyttar. Jag tror att jag flyttade nitton gånger på de första arton åren.

Hur var det?

– Man blir väldigt bra på att skaffa nya kompisar.

När Peter Sunde är åtta nio år skiljer sig föräldrarna och barnen flyttar med modern till Bergen i Norge. Redan nu börjar han programmera.

– Jag hade lätt för mig i skolan. I femman höll jag på med nians mattebok, i sexan var jag den enda på skolan som hade alla rätt på provet i norska trots att jag hade flyttat från Sverige några år tidigare, säger han.

Men när mamman blir sjuk vill hon flytta närmare fadern, som bor kvar i Lidköping i familjens gamla ombyggda sommarstuga. Då är Peter Sunde ungefär femton år och tillbaka i Sverige blir skolan plötsligt väldigt ointressant.

– Jag var inte så pepp på att gå hemifrån när mamma var sjuk. Och jag kände mig sjuk otomiverad att plugga – tyckte att allt detta har jag redan gjort. Men skolan var bara inriktad på att hjälpa dem som låg efter.

Peter Sunde hoppar av gymnasiet. Datorer och programmering har han redan sysslat med i flera år och nu tar intresset över helt. Han är aktiv på demoscenen, bland annat i legendariska gruppen Fairlight.

Men förutsättningarna förändras. En

kompis fixar så att han kan vara med och dra om några nätverkskablar på en skola under ett påsklov. Det utvecklas till att han får praktikplats på skolan.

Snart har han fast anställning inom kommunens IT-enhet och dagen efter att han fyllt tjugor ringer ett företag i grannstaden Skara och vill anställa honom. Sunde tackar ja. Det är mitt under IT-bubblan och som anställd på företaget Mediasvar programmerar han bland annat Sveriges första webbmjöl, kopplad till portalen Tjohoo, som är tänkt att bli en svensk motsvarighet till Yahoo. Han bygger också en hemsida åt **Bert Karlsson** – som många år senare ska bli en av The Pirate Bays fränaste kritiker.

– Det var jättekul under bubblan. Jag fick mycket ansvar och hade några av Sveriges största hemsidor. Jag lärde mig mycket och träffade många människor.

Peter Sunde njuter av att jobba under IT-bubblan. Men hur kul det än är så tar allt för mycket jobb under alltför lång tid till slut ut sitt pris.

Han blir sjukskriven och väljer att flytta tillbaka till Norge. Mönstret med allt för hårt arbete, sjukskrivning och sedan flytt kommer att upprepa sig senare i livet.

– Mamma har väl lärt mig att det är bra att flytta när man är sjuk.

Är det då?

– Självklart inte. Man löser inte problemen för att man flyttar.

I Norge får han jobb på Siemens med att arbeta med datahantering kopplat till deras röntgenmaskiner.

– Jag föreställde mig nog att det skulle vara väldigt hög kvalitet på allt, men det var det inte.

Han har invändningar mot bland annat säkerheten, men känner sig frustrerad över att inte få gehör när han till exempel påpekar att man inte bör låta ett nätverk som 10000 personer har tillgång till skicka okrypterad patientinformation.

– De mänskliga värderingarna var inte bra. De flesta som jobbade där var mer intresserade av att tjäna pengar än att hjälpa folk.

Under arbetet på Siemens reser han mycket och mönstret börjar upprepa sig. Mycket jobb och en Peter Sunde som kanske inte är riktigt i balans. Han trivs inte med mentaliteten på jobbet och han mår inte heller särskilt bra på det privata pla-

Peter Sunde Kolmisoppi levde ett kringflackande liv som barn, men nu har han landat i

Malmö där han bor. Namnet Sunde använder han när han jobbar med The Pirate Bay. Namnet Kolmisoppi är mer privat.

net. Han är tillsammans med en tjej i Skåne, och har därför skaffat en extra lägenhet vid Värnhemstorget i Malmö som han pendlar ifrån, men förhållandet är kaotiskt.

Så en dag kommer kollapsen. Under en arbetsresa i Nordnorge svimmade Peter Sunde på hotellrummet. När han vaknar minns han inte var han är. Han ringer taxi och ber om att bli körd till flygplatsen och tar flyget hemåt.

– Jag insåg att jag jobbade för mycket och att förhållandet inte var bra. Det var inte kul att vara hemma och det var inte kul att vara på jobbet. Jag blev sjukskriven igen och var ganska deprimerad.

Ungefär vid den här tiden har Peter Sunde börjat intressera sig för piratrörelsen. Den första kontakten med The Pirate Bay etableras när han erbjuder sig att låna ut en dator till **Fredrik Neij**, en av grundarna till fildelarsajten, som han har lärt känna på internet. Snart är Sunde engagerad både i Piratbyrån och The Pirate Bay och kon-

takterna med piratrörelsen blir en ljuspunkt när både förhållandet och jobbet känns skit.

– The Pirate Bay var en kul teknisk utmaning. Men det var också något som jag trodde på. Allt jag har lärt mig när jag växt upp har jag lärt mig genom att kopiera. Jag tycker att yttrandefrihet är viktigt och att kopiera är en del av vår kultur. Fildelning är ju evolution helt enkelt. Jag tycker att man ska nyttja evolutionen, inte hindra den för att några företag förlorar på det.

Men på Siemens uppskattas inte Peter Sundes nya hobbyprojekt och han bryter upp på nytt: lämnar flickvännen, jobbet och lägenheten vid Värnhem. Men han flyttar inte långt – ny adress blir Limhamn.

Snart är han också The Pirate Bays ansikte utåt eftersom de andra aktiva inte har lust.

– Fredrik (Neij) och **Gottfrid (Svartholm Warg)** tyckte inte att media var deras grej. Jag tyckte att någon måste tala med me-

dia så att den bild som förmedlas är från någon insatt. The Pirate Bay har pushat flera frågor och fått upp dem på agendan. Sedan kunde inte någon se in i framtiden att det skulle bli så här gigantiskt.

Idag tar kontakterna med medierna stundvis stora delar av Peter Sundes vakna tid.

– Vissa dagar har jag inte lust alls. Men man inser till slut att man kan stänga av mobiltelefonen – man jobbar inte för journalister.

Två gånger har du jobbat för hårt och blivit sjukskriven. Vad gör du för att det inte ska hända igen?

– Jag jobbar åt mig själv. När man jobbar åt sig själv måste man sparka sig själv i röven för att man ska sätta igång.

Snart väntar nästa mediala cirkus när rättegången mot The Pirate Bay inleds den 16 februari. Peter Sunde är säker på att han och de tre medtalande till slut kommer att bli frikända, men är tveksam till vad domen i tingsrätten blir.

– I tingsrätten känns det som att spela tärning. Det beror på vilka nämndemän som sitter där den dagen. Nämndemännen är ju politiker och fildelningsfrågan är

väldigt politisk. Juridiskt känner jag mig lugn och jag tror att det blir en rättvisare dom ju högre upp vi kommer. I slutändan kommer vi att vinna och jag tror att det kan gå hela vägen till Högsta domstolen – det är ju principiellt viktigt.

Peter Sunde tycker inte att han gör något olagligt, trots att mycket av The Pirate Bays framgång ligger i att upphovsrättskyddat material finns att tillgå gratis via tjänsten.

Enligt åtalet drar The Pirate Bay in miljonbelopp, men Peter Sunde hävdar att de aktiva inte ser röken av några pengar. Både att fixa annonsintäkter och betala löpande kostnader överlåter man på en utomstående person, israelen **Oded Daniel** med bolag i Schweiz, säger Sunde.

Han inser det problematiska – inte minst opinionsmässigt – att hävda att en okänd person tar hand om alla pengarna, men ser i nuläget ingen bättre lösning. Själv tycker Peter Sunde inte att det hade varit fel eller omoraliskt om de aktiva i The Pirate Bay hade fått pengar.

– Jag tycker inte att det skulle vara fel att vi skulle få tjäna pengar på att vi har byggt världens största fildelningsnätverk och kämpar för yttrandefrihet, säger han och tillåter sig att drömma vidare:

– När vi väl är frikända skulle jag vilja starta The Pirate Bay AB – ett svenskt bolag med full insyn – och sälja ut aktierna till hela Sverige. Men jag tror inte att det skulle fungera. Skulle man organisera det skulle man ta bort glädjen. Mycket med The Pirate Bay fungerar så bra just för att det är som det är – det finns ingen styrelse och ingen vd. Då ska man inte förändra för mycket.

Under det senaste året har The Pirate Bay bland annat varit indraget i en häftig debatt kring offentlighetsprincipen när förundersökningen med bilder på de mördade barnen i Arboga fanns att tillgå via tjänsten. I det och andra sammanhang kritiserar ofta Peter Sunde och The Pirate Bays verksamhet hårt. Men han känner sig aldrig orolig för egen del.

– Jag känner inte att jag gör något fel. Det värsta som skulle kunna komma fram är dumheter man hittat på när man var yngre. Det finns ju alltid skit på alla människor, men inget som har någonting med saken att göra. Och de som skriver saker om mig – de känner ju inte mig. De pratar inte om mig, de pratar om den person som de tror att jag är. Varför ska jag då bry mig om vad de tror?

Men även för piraternas egen hjälte är det ibland skönt att få vara anonym. Därför står det inte moderns norska efternamn Sunde på brevlådan i Limhamn, utan istället Peter Sunds andra efternamn Kolmisoppi – namnet på en insjö i den trakt i Finland som hans far härstammar ifrån.

– Kolmisoppi använder jag mest i sammanhang som inte har med The Pirate Bay att göra. Båda två namnen är jag, men jag väljer vilket namn som jag använder. Plus att brorsan använder Kolmisoppi och jag vill inte att han ska behöva stå för vad jag gör.

Text: **Alexander Kuprijanko**
alexander.kuprijanko@sydysvenskan.se

Foto: **Hussein El-Alawi**
hussein.el-alawi@sydysvenskan.se

Anita Kratz är en av Sveriges mest meriterade politiska reportrar, kanske mest känd för sin stora biografi över Fredrik Reinfeldt. Sydsvenskan bad henne porträttera piratrörelsens politiker nummer ett: Piratpartiets ledare Rickard Falkvinge.

Med flaggan i topp

►Folk älskar underdogs. **Rickard Falkvinge**, 37, är en. Han är bland dem som den mäktiga globala nöjesindustrin vill tysta. Och de etablerade partierna i Sverige gillar inte uppstickare av hans sort. De minns Ny demokrati.

Bara namnet, Piratpartiet, är provocerande nog. Men så har han också kohandel som politisk strategi. Drömsitsen är vågmästare i Sveriges riksdag. Då tänker han efter valet 2010 lägga fram sin önskelista: det block som köper kraven kommer hans parti att stödja resten av mandatperioden.

Enkelt kan tyckas. Men vägen är lång – och han förlorade första ronden.

I valet 2006 fick han inte de nödvändiga 2,5 procenten som krävdes för att få partistöd. Nu är de egna pengarna slut och banken vägrar ge honom mer kredit. Han tvingas tigga och gör det på nätet, förstås. IT är hans värld.

Redan efter ett par tre veckor hade tillräckligt många ordnat med stående överföring till Falkvinges privata konto. Hur mycket han fått in vill han inte uppge, trots att hans eget ungdomsförbund uppmanat honom att vara öppen när det gäller pengar. Men över 20000 trillar in varje månad. Skattemyndigheten har ännu inte sagt sitt om det arrangemanget.

Vem är då denne Rickard Falkvinge? En nörd? Redan som liten grabb i Göteborgsförorten Ruddalen intresserade han sig för mer än vad datorerna kunde användas till. Han pillade sönder dem i minsta detalj för att se hur de funkade. Föräldrarna oroade sig för att han hängde över tangentbordet varje vaken minut.

Han fantiserade om att digitalisera världen och ville bli rik. Förebilder var Microsofts **Bill Gates** och Apples **Steve Jobs**.

När han blev 16 år startade han sitt första företag, Infoteknik. Han fick en kundkrets av småföretagare som ville ha hans hjälp med att datorisera de administrativa rutinerna. Efter skolan satt han i kundmöten. På så sätt fick han råd med de senaste och mest hotta prylarna.

Rickard Falkvinge, eller **Dick Augustsson** som han hette då, fick många vänner på nätet. En av dem var **Rickard Olsson**. Det dröjde flera år innan de träffades. Först 1996 träffades de på ett campingläger i Huskvarna, på Supcom, ett läger för datornördar. Nu tvingades de att umgås i den fysiska verkligheten utan tillgång till uppkoppling. De roade sig med kast av disketter vid strandkanten.

Verklighetens Dick stämde inte med nätets. Han var inte alls så självgod och arrogant som den

digitala upplagan. Snäll, omtänksam, lojal, säger vännerna. Han bryr sig, vill veta vad kompisarna tycker.

Men hans uppriktighet ger honom fiender. Han tycker att den borde uppskattas. Ett sanningens ord kan få folk att gå vidare, organisationer att förändras.

Han har social talang och ordets gåva. En riktig säljartyp helt enkelt. Han klär upp sig i kostym när han representerar Piratpartiet, men till vardags är han ganska slafsigt klädd.

Under 1990-talets IT-boom lämnade han Chalmers utan en fullbordad civilingenjörsexamen. Han hoppades på att bli en av kvarna, på Supcom, ett läger för datornördar. Nu tvingades de att umgås i den fysiska verkligheten utan tillgång till uppkoppling. De roade sig med kast av disketter vid strandkanten.

Men Rickard Falkvinge saknar en viktig sak som affärsman: förmågan att ta betalt. Han la snart ner företaget, packade väskan och flyttade till Sollentuna. Han tog jobb på Sendit, ett

litet svenskt bolag som utvecklar mobil internet. När han jobbat där ett halvår köptes det upp av Microsoft, och den svenske grundaren **Hjalmar Winbladh** fick 150 miljoner kronor att satsa på nya projekt.

Det var under de här åren Dick Augustsson blev Rickard Falkvinge.

Han hade tröttnat på skämten om hans förnamn från de amerikanska vännerna.

I Rickard Falkvinges liv finns inte plats för ett stadgat liv med fru, barn och villa. Intressena datorer, whisky och matlagning (han lär vara duktig på såser) tar överhanden.

Hans förhållanden varar inte länge. Dörren till fyrrarummaren i Sollentuna står i stället öppen för dem som ställer upp på kampen för att fildelning ska bli tillåten för alla.

När **Mika Sjöman** klev in i lägenheten hade Rickard Falkvinge aldrig hört talas om honom. I en vecka bodde han hos Rickard och de jobbade dygnet runt för att få ordning på allting kring bildandet av Pirat-

Sjörövarslaget – ett persongalleri

► **Jenny Maria Nilsson.** Fotograf och kulturskribent. Argumenterar dels med kraft för en bevarad upphovsrätt, både ekonomiskt och ideellt, dels mot piratkulturen som fenomen. Men är en varm anhängare av idén om fildelning som distributionsmodell – under förutsättning att upphovsmannen godkänner den.

► **Henrik Pontén.** Jurist och piratjägare, anställd på organisationen Antipiratbyrån. Har arbetat mot olika former av piratkopiering i många år, och har på senare år råkat ut för hot både mot sig själv och sina barn på grund av sitt arbete.

► **Cecilia Renfors.** Utreddes på regeringens uppdrag upphovsrätt på internet, och föreslog att illegala fildelare skulle kunna stängas av från nätet. Regeringen förkastade dock idéerna.

► **Monique Wadsted.** Advokat på byrån MAQS. Representerar amerikanska film- och spelbolag i kampen mot The Pirate Bay.

► **Johanna Nyländer.** Bloggare under sajtnamnet "Frihet, fildelning, feminism". En av Sveriges mest lästa i frågan. Student vid Malmö högskola, med politisk orientering till höger, men har lämnat Liberala ungdomsförbundet.

► **Marie Andersson.** Inflytelserik bloggare i debatten om fildelning och upphovsrätt. Bloggar under namnet Emma på www.opassande.se. Medlem i Piratpartiet.

Upphovsrättslagar i ständig omvandling

►Lagarna som reglerar upphovsrätten på nätet är under ständig omvandling i hela världen. Här är några av de viktigaste förändringarna just nu:

► **Ipred.** Lagförslaget som ger upphovsrättshavare möjlighet att få ut namnen på misstänkta fildelare ska röstas igenom i riksdagen om några veckor. Börjar gälla 1 april.

► **Polismetodutredningen.** En statlig svensk utredning som har föreslagit att det ska vara möjligt för polisen att få ut vem som har haft en ip-adress, hur litet brottet än är. Därmed kan polisen lätt identifiera misstänkta fildelare. Ute på remiss,

kan börja gälla tidigast 1 januari nästa år.

► **Ipred 2.** Ipreds storasyster, även det ett EU-direktiv. Tanken är att den som gör upphovsrättsintrång i kommersiell omfattning ska kunna dömas till flera års fängelse. Ipred 2 har dock för närvarande fastnat i EU-maskineriet.

► **Acta.** Ett handelsavtal som ska reglera upphovsrättsbrott på nätet och som just nu förhandlas fram

mellan EU, USA och några andra länder. Förhandlingarna omgärdas av en del hemlighetsmakeri, men information har läckt ut och bland annat spekuleras det i att internetleverantörer kan tvingas att samarbeta med rättighetshavare för att stoppa den illegala fildelningen.

Alexander Kuprijanko

FOTO: LEIF Å ANDERSSON

Läget i andra länder

►Inte bara i Sverige diskuteras upphovsrätten på nätet. I en del andra länder har man valt att gå tuffare fram för att stoppa fildelningen.

► I Danmark har internetoperatörerna blivit tvungna att spärra åtkomsten till The Pi-

rate Bay. Ärendet är överklagat till Danmarks högsta domstol. För den som är tekniskt kunnig är det inte svårt att ta sig förbi spärren.

► Frankrike är på väg att införa lagstiftning som tvingar internetoperatörerna att stänga av personer som – efter att först ha varnats – fortsätter att fildela. Utredaren Cecilia Renfors fö-

reslog samma sak i Sverige 2007, men regeringen förkastade idéerna. I USA har musikindustrin i flera år stämt tusentals fildelare på höga belopp. Men nu har man övergett taktiken för att satsa på ett koncept som liknar Frankrikes, där fildelaren först blir varnad och till slut kan bli avstängd.

Alexander Kuprijanko

De svåra orden

► **Antipiratbyrån.** En organisation som på uppdrag av film- och spel företag arbetar mot piratkopiering.

► **Bittorrent.** Ett så kallat protokoll, alltså ett sätt för datorer att kommunicera. Många fildelnings-tjänster använder bittorrent. Den som använder bittorent för fildelning laddar upp samtidigt som han/hon laddar ner.

► **Fildelning.** Utbytande av datafiler. Fildelning som teknik är inte förbjudet men i dagligt tal syftar det oftast på illegal fildelning, det vill säga att man utbyter filer som man inte har rätt att byta med varandra.

► **Ipli.** Skivbranschens intresseorganisation, motståndare till piratkopiering.

► **Ip-adress.** En internetuppkopplings adress på internet. Består av

ett antal siffror. Med hjälp av ip-adressen kan man spåra vem som har gjort något på internet, men bara internetoperatörerna kan översätta till ett specifikt internetabonnemang. Kallas också ip-nummer.

► **Nedladdning.** Att hämta något till sin dator via internet, till exempel en film. Kan vara både laglig och olaglig.

► **Piratbyrån.** Löst sammanhållen lobbyorganisation som propagerar för bland annat fri fildelning.

► **Piratpartiet.** Politiskt parti som vill reformera upphovsrätten genom att bland annat göra all icke-kommersiell fildelning laglig.

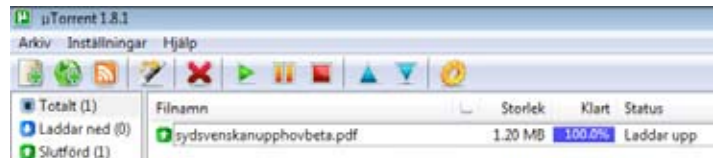
► **The Pirate Bay.** En av världens största fildelningssajter. Har miljontals

användare. Fyra personer med anknytning till sajten står åtalade för medhjälp och förberedelse till upphovsrättsbrott.

► **Uppladdning.** Att göra något tillgängligt för andra att ladda ner.

Ett skepp med vind i seglen?

Torsdagen den 5 februari 2009 klockan 17.16.47 laddade Sydsvenskan upp torrentfilen "sydsvenskanuppbeta.pdf.torrent", med en betaversion av denna bilaga, för nedladdning via The Pirate Bay.

ÅSIKTER OM PIRATE BAY-PUBLICERINGEN

Här är ett urval av kommentarer på The Pirate Bay, bloggar och forum. Tack vare flera uppmärksamma läsare har vi också kunnat rätta ett par faktafel. Läs fler kommentarer eller skriv en själv direkt på **Sydsvenskan.se**.

► **Utmärkt initiativ** och mycket läsvärt. Skönt att läsa lite balanserade argument. **ConnyT**

► **Det ni försöker** göra genom att själva förstå och samtidigt få läsarna att förstå och engagera sig genom att "göra någonting" på riktigt, är fräsch, nytt och samtidigt genomtänkt. Kan inget annat än säga grattis och bravo till teamet som har gjort detta. **Sandra Jakob**

► **Strålände** initiativ, och en riktigt bra, välskrivna bilaga. **Kjell Häglund**

► **Det här är ju** ett typexempel på fildelningens fördelar. Du lägger ut material som du har upphovsrätten till och som alla kan ta del av. Ett bättre sätt att sprida det här på finns ju inte. Jag tycker att det här är ett genidrag med väldigt högt cred och genomslaget kommer att bli stort. **Carl Johan E**

► **Inte helt otippat** så tycker jag att det här är genialt. **Joakim Jardenberg**

► **Sympatiskt** är personporträttet av Peter på The Pirate Bay. Istället för att behöva prata om förutsägbara saker som fildelning och data får han istället ett uppslag vigd åt sin livshistoria. Intressant och personligt, och förhoppningsvis visar det dessutom att det bakom pseudonymen "Brokep" och det hårdföra fildelningsimperiet har företrädare också finns människor, människor av kött och blod – precis som du och jag. **Marcin**

► **Den här frågan** är otroligt mycket större än de individer som är inblandade, och om nu dagstidningens uppgift är att lyfta fram de stora skeendena, belysa, förklara, se trender etc etc så är inte kandidatreportage vägen att gå. **Richard Rönnbäck**

► **Jag tycker att det** är ett underbart nytänkande sätt för tidningen att exponera sig för e-generationen! Sydsvenskan leder... **Dagny**

► **Bästa Sydsvenskan:** att närma sig nya kundgrupper behöver inte ske på bekostnad av publicistisk värdighet. Debatten i sig är totalt missriktad: The Pirate Bay förhåller sig till upphovsrätt ungefär som porr förhåller sig till kärlek. Det räkar bara låta bättre att säga "upphovsrättsbegreppet behöver moderniseras" än "gratis är gott". **M**

► **Sydsvenskans torrent** finns på adressen http://thepiratebay.org/torrent/4705712/Sydsvenskan_Upphovsratt.